

Vaste Kamercommissie voor OCW

Contactpersoon
Sylvia van der Avoort

Onze referentie
45996905

Datum
15 mei 2024

memo

Position Paper Inspectie van het Onderwijs voor het
Rondetafelgesprek Thuiszitters en thuisonderwijs

*Thuiszitters en thuisonderwijs vanuit het perspectief van passend onderwijs:
(juridische) mogelijkheden voor maatwerk passend onderwijs en het toezicht
daarop door de inspectie*

Taken en bevoegdheden Inspectie van het Onderwijs

De Inspectie van het Onderwijs (hierna: inspectie) ziet toe op de naleving van onderwijswetten en bevordert daarnaast de ontwikkeling, in het bijzonder van de kwaliteit, van het onderwijs. Daaronder is begrepen het beoordelen en bevorderen van de kwaliteit van de uitoefening van de taken van de samenwerkingsverbanden passend onderwijs (hierna: samenwerkingsverbanden). De inspectie ziet er dus op toe dat schoolbesturen en samenwerkingsverbanden hun wettelijke taken uitvoeren, zodanig, dat leerlingen onderwijs ontvangen van voldoende kwaliteit en passend bij hun mogelijkheden en behoeften. De inspectie houdt structureel toezicht op schoolbesturen, scholen en samenwerkingsverbanden via (vierjaarlijkse) onderzoeken en door te acteren op signalen en meldingen over het onderwijs. De inspectie is niet bevoegd tot het behandelen van klachten en geschillen of individuele casuïstiek.

Maatwerkmogelijkheden passend onderwijs en het toezicht daarop

Sinds de invoering van passend onderwijs zijn er meer mogelijkheden voor het bieden van maatwerk. In de Staat van het Onderwijs 2024¹ geeft de inspectie hier voorbeelden van, zoals het inrichten van (boven)regionale voorzieningen waaronder orthopedagogisch-didactische centra (opdc's), symbiose (samenwerking tussen het regulier en gespecialiseerd onderwijs) en het afwijken van onderwijstijd. Ook signaleert de inspectie dat deze maatwerkmogelijkheden nog onvoldoende worden benut. Het tijdig inzetten van maatwerk kan thuiszitten voorkomen en kan er aan bijdragen dat leerlingen na een periode van thuiszitten weer ingroeien in het onderwijs.

Maatwerk is niet alleen binnen het onderwijs mogelijk en nodig, maar ook in combinatie met jeugdhulp of (jeugd)zorg, bijvoorbeeld door onderwijszorgarrangementen (oza's) in te richten. Dit vraagt samenwerking en afstemming tussen het onderwijs en de gemeentelijke partners die verantwoordelijk zijn voor (jeugd)zorg. Op ruim 60 plekken wordt gebruik

¹ Inspectie van het Onderwijs (2024), Staat van het Onderwijs 2024. Geraadpleegd van [Rapport De Staat van het Onderwijs 2024 | Rapport | Inspectie van het onderwijs \(onderwijsinspectie.nl\)](#)

gemaakt van de experimenteerregeling om oza's te ontwikkelen. Deze oza's zijn gericht op het voorkomen en verhelpen van thuiszitten. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd en de Inspectie van het Onderwijs startten in 2023 met het gezamenlijk bezoeken van een aantal experimenten. De ervaringen die worden opgedaan in het veld en bij de inspecties moeten bijdragen aan een vorm van toezicht op deze voorzieningen.

Onderwijs moet voor alle kinderen toegankelijk zijn en aansluiten bij de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van leerlingen. De inspectie ziet hierop toe. Wanneer de inspectie signalen ontvangt dat leerlingen ongeoorloofd verzuimen of thuiszitten, dan betreft de inspectie die in haar toezicht: primair op het niveau van een school(bestuur), maar ook bij het toezicht op de samenwerkingsverbanden. De inspectie gaat na of het verzuim/thuiszitten verwijtbaar is aan een school(bestuur) of samenwerkingsverband en spreekt hen daar zo nodig op aan.

Scholen dienen zicht te hebben op de reden van het verzuim of thuiszitten en dienen gerichte acties en interventies in te zetten om het thuiszitten te beëindigen. Het toepassen van maatwerk mogelijkheden zoals de al genoemde, kan hieraan bijdragen. De inspectie gaat na of de school deze mogelijkheden benut en/of dat de school zoekt naar een andere passende onderwijsplaats. Bij het toezicht op de samenwerkingsverbanden gaat de inspectie na of het thuiszitten van leerlingen het resultaat is van het niet (naar behoren) uitvoeren van de wettelijke taken (vooral het voorzien in een dekkend netwerk van voorzieningen) door het betreffende samenwerkingsverband. Voorziet het samenwerkingsverband niet in een dekkend netwerk, dan krijgt het samenwerkingsverband hiervoor een herstelopdracht.

Ondanks de aanwezigheid van voldoende en passende voorzieningen, kan het voorkomen dat leerlingen thuiszitten. Zo kan het zijn dat er een verschil van inzicht is tussen wat ouders (en leerling) passend vinden en wat een school passend vindt. De inspectie heeft hier geen rol of bevoegdheid, maar in een dergelijke situatie kan de Geschillencommissie Passend Onderwijs (GPO) een onafhankelijk oordeel en advies geven. Indien nodig wijst de inspectie betrokkenen op deze mogelijkheid.

Thuisonderwijs en toezicht

Op dit moment houdt de inspectie geen toezicht op thuisonderwijs. Hiervoor is er immers geen wettelijke grondslag. Zou die er wel zijn, dan zou in de betreffende wet- en regelgeving bepaald moeten worden welke wettelijke eisen gesteld worden aan thuisonderwijs. Daarbij valt dan te denken aan de inhoud van het onderwijs, de veiligheid van het leerklimaat, de voortgang van het onderwijs en eisen aan de thuisonderwijzer (bekwaamheden en bevoegdheden en bijvoorbeeld de aanwezigheid van een Verklaring Omtrent het Gedrag). Ook zou duidelijk moeten zijn welke bevoegdheden de inspectie heeft als de kwaliteit of veiligheid in het geding is en wat dit betekent voor het onderwijs aan de leerling.

Belang van eenduidige definities

Alle kinderen moeten naar school kunnen gaan en onderwijs kunnen volgen. De inspectie onderschrijft de oproep van de Kinderombudsman² voor een heldere definitie van het begrip 'thuiszitter'. Dit maakt het ook voor de inspectie duidelijk wie zij waarop moet aanspreken. Vanuit het toezicht is het van belang dat er onderscheid wordt gemaakt tussen leerlingen die (on)geoorloofd verzuimen en leerlingen die (tijdelijk) vrijgesteld zijn van onderwijs of voor wie (tijdelijk) afgeweken wordt van het minimum aantal uren onderwijstijd. Zo is er een toenemend aantal leerlingen voor wie een afwijking van onderwijstijd wordt aangevraagd bij de inspectie³. Deze leerlingen volgen (tijdelijk) geen of minder onderwijs omdat zij daar niet toe in staat worden geacht. De inspectie ziet dit niet als thuiszitten. De inspectie ziet er wel op toe dat scholen met deze leerlingen toewerken naar het (zo volledig mogelijk) volgen van onderwijs. Leerlingen die vrijgesteld zijn van de verplichting om ingeschreven te staan op een school (conform artikel 5 van de Leerplichtwet) vallen veelal buiten het (toe)zicht van de inspectie. Ook voor een beeld van hoe het onderwijsstelsel functioneert, is het belangrijk dat duidelijk is of het niet volgen van onderwijs verwijtbaar is aan een school(bestuur) of samenwerkingsverband of dat hier andere redenen buiten de invloedssfeer van het schoolbestuur of samenwerkingsverband aan ten grondslag liggen.

Tot slot

Het onderwijs en specifiek het onderwijs aan de meest kwetsbare leerlingen staat onder druk. Personeelstekorten, zowel in het onderwijs als in de (jeugd)zorg, zorgen voor wachtlijsten voor het gespecialiseerd onderwijs of passende (jeugd)hulp⁴. Dit vraagt om een bredere aanpak dan alleen via het onderwijs.

² De Kinderombudsman (12 april 2024), Teveel kinderen krijgen geen onderwijs, zorgen om blijvende problematiek van thuiszitters. Geraadpleegd van [Te veel kinderen krijgen geen onderwijs, zorgen om blijvende problematiek van thuiszitters | De Kinderombudsman](#)

³ Inspectie van het Onderwijs (2024), Staat van het Onderwijs 2024. Geraadpleegd van [Rapport De Staat van het Onderwijs 2024 | Rapport | Inspectie van het onderwijs \(onderwijsinspectie.nl\)](#)

⁴ Synhaeve, M., Berkhout, B., Verbeek, W., Bakker, A-F. & Hakkennes, Th. (2023), Druk op de keten. Geraadpleegd van [Rek is uit de keten van kinderopvang, onderwijs en zorg \(berenschot.nl\)](#)